

พัฒนาการและการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ ชุมชนวัดโรมันคาทอลิก จังหวัดจันทบุรี

เมทินา อุทาส

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา  
วิทยานิพนธ์ของ เมทินา อุทาส จบบนนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม  
หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ ของ  
มหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จัณยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)  
..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม  
(ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน  
(ศาสตราจารย์ ดร. จัณยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)  
..... กรรมการ  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จัณยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)  
..... กรรมการ  
(ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)  
..... กรรมการ  
(ดร. ประชา อินัง)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ  
การศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการ  
บริหารจัดการ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สัมฤทธิ์ ขสสมศักดิ์)  
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2552

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา  
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา  
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2550

## ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ดร. ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ที่ปรึกษาร่วม ที่ช่วยให้คำปรึกษาและให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งกรุณาเสียสละเวลาในการให้คำปรึกษาทุกครั้งที่มีข้อสงสัย ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. ศาสตราจารย์ ดร. ประชา อินัง ที่กรุณาให้คำแนะนำและแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงงานให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ อาจารย์ปัทมา อาจารย์ชัยณรงค์ อาจารย์โอฬาร อาจารย์กนกพร อาจารย์ปัทวี อาจารย์ธีระพงษ์ อาจารย์วัชรพงษ์ คุณจุฑามาศ คุณอรพร รวมทั้งคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ในภาควิชา รัฐศาสตร์ ที่ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ และช่วยอำนวยความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์นี้ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ รุ่น 4 ทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจและสอบถามความก้าวหน้ามาโดยตลอด

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์  
สุดท้าย ขอขอบคุณ คุณพ่อจรินทร์ คุณแม่นงลักษณ์ คุณธีระศักดิ์ คุณเกตุธินี อุทาส และคุณศกฤติ อีสริยานนท์ ผู้เป็นกำลังใจเสมอมา คุณประ โยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัย  
ขอมอบเป็นกตัญญูแด่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และกัลยาณมิตร ทุก ๆ ท่าน

เมทินา อุทาส

49924284: สาขาวิชา: เศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ; ร.ม. (เศรษฐศาสตร์การเมือง  
และการบริหารจัดการ)

คำสำคัญ: พัฒนาการ/ อัตลักษณ์/ คาทอลิก/ เวียดนาม

เมทินา อุทาส: พัฒนาการและการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ ชุมชนวัดโรมันคาทอลิก  
จังหวัดจันทบุรี (DEVELOPMENT AND EXISTENCE OF IDENTITY OF CATHOLIC  
COMMUNITY , CHANTABURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ชัยยนต์  
ประดิษฐศิลป์, ร.ค., ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, Ph.D., 175 หน้า. ปี พ.ศ. 2551.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการและอัตลักษณ์ของชุมชนวัด  
โรมันคาทอลิกจันทบุรี ปี พ.ศ. 2242 ถึง พ.ศ. 2551 การเก็บรวบรวมข้อมูลในวิจัยนี้ใช้ 2 รูปแบบ คือ  
การศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์แบบประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล  
ใช้การตีความทางประวัติศาสตร์ โดยอาศัยกรอบการวิเคราะห์ของทฤษฎีสถาบันนิยม ผลการวิจัย  
พบว่าพัฒนาการของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรีเกิดขึ้นตั้งแต่การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของ  
ชาวเวียดนามที่นับถือศาสนาคาทอลิก เนื่องมาจากการปราบปรามชาวเวียดนามเชื้อรีด หลังจากนั้น  
กลุ่มเวียดนามดังกล่าวก็ได้นำภักดีจากประเทศเวียดนามมาสร้างชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ชุมชน  
ชาวเวียดนามอพยพสามารถสร้างความเป็นปึกแผ่นได้จากความสามารถในการปรับตัวให้ชุมชน  
ดำรงอยู่ได้เป็นเวลานานมากกว่า 300 ปี การเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจ ความมีน้ำหนึ่งใจ  
เดียวกัน และการสร้างกิจกรรมของชุมชนให้มีความหลากหลายซับซ้อนขึ้น จากพัฒนาการของ  
ชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรีที่ผ่านมาเรายังพบอีกว่าชุมชนมีอัตลักษณ์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ  
อัตลักษณ์ความเป็นคาทอลิก ความเป็นชาติพันธุ์เวียดนาม และการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เฉพาะเจาะจง  
ของจังหวัดจันทบุรี ถึงแม้ว่าชาวเวียดนามเหล่านี้จะรักษาอัตลักษณ์ไว้ได้ แต่เมื่อต้องเผชิญกับการ  
เปลี่ยนแปลงมากระทบต่อชุมชนทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนต้อง  
ปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสังคมไทย การปรับอัตลักษณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นใน 2 ช่วงที่สำคัญ คือ การ  
นิยามความเป็นพลเมืองไทยในกระบวนการสร้างรัฐชาติและการปฏิรูปคำสอนคาทอลิกตามการ  
สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี

49924284: MAJOR: POLITICAL ECONOMY AND GOVERNANCE; M.A. (POLITICAL ECONOMY AND GOVERNANCE)

KEYWORDS: DEVELOPMENT/ IDENTITY/ CATHOLIC / VIETNAM

METHINA UTHAROS: DEVELOPMENT AND EXISTENCE OF IDENTITY OF CATHOLIC COMMUNITY , CHANTABURI PROVINCE: CHAIYON PRADITSIL, Ph.D., PREECHA PIAMPONGSAN, Ph.D., 175 P. 2008.

This research aimed to study the development and the identity of Catholic Community in Chantaburi. The research was focused from 2242 B.E. to 2551 B.E. The data was collected by documentary research, and oral history. The analysis of data was conducted by historic interpretation with the institutionist approach. The research found that Mary Immaculate Conception Cathedral was founded from the Vietnamese immigrants who ran away from the suppression of Christianity in Vietnam. This Vietnamese group took rules of the game and used them to construct their community in Chantaburi. The Vietnamese immigrants built up their consolidation from their ability to adjust themselves. They maintained their community for more than 300 years because they possessed the confidence in making decision, the harmony among social members, and the creation of complicated and various social activities. From the study, it also found that this community gained 3 identities: Catholicism, Vietnamese Ethnic, and the specified settlement. When they encountered with economic, political, social and cultural changes, they had to adjust themselves in order to survive in Thai society. The adjustment was made twice. The first phase was made during the “Defining of Thai citizen” along with the Nation-State building Press in Thai society. The second phase was made during “The Second Vatican Council”

## สารบัญ

|                                                                  | หน้า |
|------------------------------------------------------------------|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย.....                                             | ง    |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....                                          | จ    |
| สารบัญ.....                                                      | ฉ    |
| สารบัญตาราง.....                                                 | ช    |
| สารบัญภาพ.....                                                   | ฉ    |
| บทที่                                                            |      |
| 1 บทนำ.....                                                      | 1    |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....                             | 1    |
| วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....                                     | 4    |
| ขอบเขตของการศึกษา .....                                          | 4    |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....                                   | 4    |
| 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                       | 6    |
| แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์.....                                    | 6    |
| แนวคิดสถาบันนิยม.....                                            | 13   |
| เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....                             | 24   |
| กรอบแนวคิดในการวิจัย .....                                       | 29   |
| นิยามศัพท์เฉพาะ.....                                             | 30   |
| 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....                                        | 32   |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล .....                                        | 32   |
| การตรวจสอบข้อมูล .....                                           | 33   |
| การวิเคราะห์ข้อมูล.....                                          | 33   |
| 4 ผลการศึกษา: พัฒนาการของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี .....      | 35   |
| ช่วงการอพยพออกจากเวียดนามของกลุ่มคาทอลิกจันทบุรี .....           | 35   |
| ช่วงการสร้างชุมชนของคาทอลิกเวียดนามอพยพในจันทบุรี .....          | 46   |
| ช่วงการสร้างความเป็นปึกแผ่นของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี ..... | 48   |

## สารบัญ (ต่อ)

| บทที่                                                                                                | หน้า |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 5 ผลการศึกษา: อัตลักษณ์และการปรับอัตลักษณ์ของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี.....                       | 76   |
| อัตลักษณ์ของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี.....                                                        | 76   |
| อัตลักษณ์ความเป็นคาทอลิกของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี.....                                         | 76   |
| อัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์เวียดนามของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี.....                              | 82   |
| อัตลักษณ์การตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เฉพาะเจาะจงในจังหวัดจันทบุรีของชุมชนวัด<br>โรมันคาทอลิกจันทบุรี..... | 84   |
| การปรับอัตลักษณ์ของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี.....                                                 | 89   |
| การนิยามความเป็นพลเมืองไทยในกระบวนการสร้างรัฐชาติ.....                                               | 90   |
| การปฏิรูปคำสอนคาทอลิกตามการสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2.....                                            | 97   |
| 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....                                                                           | 113  |
| สรุปผลการศึกษา.....                                                                                  | 113  |
| การอภิปรายผลการศึกษา.....                                                                            | 119  |
| ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....                                                                            | 120  |
| ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....                                                                  | 122  |
| บรรณานุกรม.....                                                                                      | 123  |
| ภาคผนวก.....                                                                                         | 130  |
| ภาคผนวก ก.....                                                                                       | 131  |
| ภาคผนวก ข.....                                                                                       | 158  |
| ภาคผนวก ค.....                                                                                       | 173  |
| ประวัติย่อของผู้วิจัย.....                                                                           | 175  |



## สารบัญตาราง

| ตารางที่                                                                                 | หน้า |
|------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 จำนวนสัตว์ปศุสัตว์ของวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี .....                                     | 3    |
| 2 จำนวนสัตว์ปศุสัตว์ของวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี .....                                     | 50   |
| 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะทางจากบ้านถึงวัด .....                       | 85   |
| 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิลำเนาเดิม .....                              | 86   |
| 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน .....                    | 87   |
| 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิด .         | 87   |
| 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่ย้ายเข้ามาอาศัยในชุมชน .....          | 88   |
| 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคนที่ย้ายเข้ามาอาศัยในบ้านในรอบหนึ่งปี ..... | 88   |

## สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

|   |                            |    |
|---|----------------------------|----|
| 1 | กรอบแนวคิดในการวิจัย ..... | 29 |
|---|----------------------------|----|

มหาวิทยาลัยบูรพา  
Burapha University